

Europese Raad

Brussel, 30 juni 2023
(OR. en)

EUCO 7/23

CO EUR 5
CONCL 3

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
Betreft:	Bijeenkomst van de Europese Raad (29 en 30 juni 2023) – Conclusies

Hierbij gaan voor de delegaties de conclusies die de Europese Raad op bovengenoemde bijeenkomst heeft aangenomen.

De Europese Raad heeft met Jens Stoltenberg, secretaris-generaal van de NAVO, van gedachten gewisseld over de samenwerking tussen de EU en de NAVO en over de Euro-Atlantische veiligheid, met name naar aanleiding van de ondertekening van de derde gezamenlijke verklaring op 10 januari 2023.

*

* *

I. OEKRAÏNE

1. De Europese Raad herhaalt dat hij de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, die een onmiskenbare schending van het VN-Handvest vormt, met klem veroordeelt, en wijst andermaal op de onverminderde steun van de Europese Unie voor de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne binnen zijn internationaal erkende grenzen, en voor het inherente recht van het land op zelfverdediging tegen de Russische agressie. De Europese Unie zal Oekraïne en zijn bevolking zolang dat nodig is krachtig blijven ondersteunen op financieel, economisch, humanitair, militair en diplomatiek gebied.
2. De Europese Raad bevestigt opnieuw dat de EU klaarstaat om Oekraïne zolang dat nodig is duurzame militaire steun te verlenen, met name via de militaire bijstandsmissie van de EU en de Europese Vredesfaciliteit. Hij maakte de balans op van de vooruitgang met de levering en gezamenlijke aankoop van een miljoen stuks artilleriemunitie en raketten voor Oekraïne. Hij onderstreept hoe belangrijk het is dat de lidstaten zich blijven inzetten om Oekraïne in zijn zeer dringende militaire en defensiebehoeften te helpen voorzien, onverminderd het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten en rekening houdend met de veiligheids- en defensiebelangen van alle lidstaten.

3. De Europese Unie en de lidstaten staan, samen met partners, paraat om bij te dragen aan toekomstige toezeggingen aan Oekraïne op het gebied van veiligheid, zodat het land zich op lange termijn kan verdedigen, daden van agressie kan afweren, en pogingen tot destabilisering kan weerstaan. In dit opzicht zullen zij spoedig overwegen welke vormen die bijdrage kan aannemen. Deze toezeggingen zullen worden gedaan met volledige inachtneming van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten en rekening houdend met de veiligheids- en defensiebelangen van alle lidstaten. De Europese Raad blijft deze zaak van nabij volgen.
4. De Europese Raad veroordeelt in de krachtigste bewoordingen de opzettelijke vernieling van de dam bij de waterkrachtcentrale van Kachovka, die verschrikkelijke gevolgen heeft voor de bevolking, het milieu, de landbouw en de economie, en die de veiligheid en de beveiliging van de kerncentrale van Zaporizja in gevaar brengt. De Europese Unie en haar lidstaten staan paraat om Oekraïne verdere steun te verlenen, bovenop de noodbijstand die als hulpverlening via het Uniemechanisme voor civiele bescherming wordt verstrekt. De Europese Unie staat volledig achter de werkzaamheden van het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie ter versterking van de nucleaire veiligheid en beveiliging in Oekraïne.
5. De Europese Unie en haar lidstaten zullen hun inspanningen inzake diplomatieke contacten opvoeren en met Oekraïne en andere landen blijven samenwerken om zo breed mogelijke internationale steun te verzekeren voor de belangrijkste beginselen en doelstellingen van de Oekraïense vredesformule, onder meer via een komende mondiale vredestop. Elk initiatief voor een alomvattende, rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne moet gebaseerd zijn op de volledige eerbiediging van de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van het land binnen zijn internationaal erkende grenzen.

6. De Europese Raad onderstreept dat het nodig is om, samen met partners, Oekraïne de komende jaren stabiele, voorspelbare en duurzame financiële steun te bieden. De Europese Raad roept de Europese Investeringsbank er nogmaals toe op om, in nauwe samenwerking met de Commissie en internationale financiële instellingen, haar steun voor de dringendste infrastructuurbehoeften van Oekraïne op te voeren. De Europese Unie blijft zich tevens inzetten voor het ondersteunen, in coördinatie met internationale partners, van de reparatie, het herstel en de wederopbouw van Oekraïne, ook op het gebied van psychologische en psychosociale rehabilitatie en bijstand voor mijnopruijing. Daarnaast maakte de Europese Raad de balans op van de werkzaamheden rond de geïmmobiliseerde tegoeden van Rusland, en verzoekt hij de Raad, de hoge vertegenwoordiger en de Commissie deze voort te zetten, met inachtneming van het EU- en het internationaal recht en in coördinatie met partners.
7. De Europese Unie blijft vastbesloten ervoor te zorgen dat Rusland volledig ter verantwoording wordt geroepen voor zijn aanvalsoorlog tegen Oekraïne. Het stemt de Europese Raad tevreden dat het Internationaal Centrum voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne (ICPA) klaar is om met zijn ondersteuningsactiviteiten van start te gaan. De Europese Raad maakte de balans op van de inspanningen om een tribunaal voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne op te richten, met inbegrip van het werk in de kerngroep, en roept ertoe op de werkzaamheden voort te zetten. Het tribunaal moet de ruimst mogelijke regio-overschrijdende steun en legitimiteit genieten. De Europese Raad is ingenomen met de aanneming van het Verdrag van Ljubljana-Den Haag inzake internationale samenwerking bij het onderzoek naar en de vervolging van het misdrijf genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en andere internationale misdrijven, en roept alle landen ertoe op zo spoedig mogelijk partij te worden bij het verdrag. De Europese Raad is ook ingenomen met de totstandbrenging door de Raad van Europa van het register van de schade die is aangericht door de agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne, en roept ertoe op de werkzaamheden voort te zetten.

8. De Europese Raad veroordeelt in de krachtigste bewoordingen de onrechtmatige deportatie en overbrenging door Rusland van Oekraïense kinderen en andere burgers naar Rusland en Belarus. Hij roept de Russische Federatie en Belarus ertoe op onmiddellijk te zorgen voor hun veilige terugkeer.
9. De Europese Raad besprak inspanningen om de druk op Rusland verder op te voeren teneinde zijn capaciteit om zijn aanvalsoorlog te voeren te verzwakken, onder meer door sancties op te leggen, ervoor te zorgen dat deze volledig en doeltreffend worden uitgevoerd, en te voorkomen dat ze worden omzeild. In dit opzicht is hij ingenomen met de vaststelling van het elfde sanctiepakket. De Europese Raad verzoekt de twee wetgevers de werkzaamheden aan de voorgestelde richtlijn tot onderlinge aanpassing wat betreft strafbare feiten en sancties voor de schending van beperkende maatregelen van de Unie snel af te ronden.
10. De Europese Raad veroordeelt de aanhoudende militaire steun van Iran en Belarus voor de Russische aanvalsoorlog. Belarus mag niet langer toestaan dat Russische strijdkrachten zijn grondgebied gebruiken, ook niet voor het opstellen van tactische kernwapens. Iran moet de levering van drones aan Rusland stopzetten.
11. De Europese Raad erkent dat Oekraïne zich inzet en aanzienlijke inspanningen levert om te voldoen aan de voorwaarden die vereist zijn in het kader van zijn toetredingsproces tot de EU. Hij spoort Oekraïne aan om zijn hervormingstraject voort te zetten. De Europese Unie zal nauw met Oekraïne blijven samenwerken en het land blijven steunen in zijn inspanningen om volledig te voldoen aan alle voorwaarden.
12. De Europese Unie zal de Republiek Moldavië blijven steunen bij het aangaan van de uitdagingen waar het land als gevolg van de Russische agressie tegen Oekraïne voor staat, alsook bij de hervormingsinspanningen op zijn Europees traject. De Europese Raad erkent dat de Republiek Moldavië zich inzet en aanzienlijke inspanningen levert om te voldoen aan de voorwaarden die vereist zijn in het kader van haar toetredingsproces tot de EU. Hij is ingenomen met het onlangs gepresenteerde steunpakket en met de start van de civiele EU-partnerschapsmissie. Hij prijst de Republiek Moldavië voor de succesvolle organisatie van de tweede top van de Europese politieke gemeenschap op 1 juni 2023.

13. De Europese Raad neemt nota van de onlangs door de Georgische autoriteiten genomen maatregelen. De Europese Unie zal nauw met Georgië blijven samenwerken om het land te ondersteunen bij het voldoen aan de vereiste voorwaarden om vooruitgang te boeken op zijn Europees traject.
14. Rusland blijft voedsel inzetten als wapen en ondermijnt daarmee de mondiale voedselzekerheid. De Europese Raad maakt zich ernstige zorgen over de aanhoudende vertraging bij de uitvoering van het Zwarte Zee-graaninitiatief, en roept ertoe op dit snel en volledig opnieuw operationeel te maken. De solidariteitscorridors van de EU blijven van groot belang om de mondiale voedselzekerheid te versterken.
15. De Europese Unie bevestigt opnieuw zich te zullen inzetten om de hulp aan ontheemden, zowel in Oekraïne als in de Europese Unie, op te voeren, onder meer door middel van toereikende en flexibele financiële steun voor de lidstaten waarvoor de kosten voor medische hulp, onderwijs en levensonderhoud voor vluchtelingen het hoogst zijn.

II. ECONOMIE

16. De Europese Raad wisselde van gedachten over de huidige economische situatie.
17. Na rapportage door het Raadsvoorzitterschap en de Commissie maakte de Europese Raad de balans op van de vorderingen met het vergroten van het concurrentievermogen en de productiviteit van Europa op lange termijn, met bijzondere aandacht voor het verdiepen van de eengemaakte markt, het handhaven van de integriteit, de vier vrijheden en de openheid ervan, het waarborgen van een gelijk speelveld en het tot stand brengen van een groeibevorderend regelgevingskader dat de administratieve lasten verlaagt, en tegelijkertijd voor het versterken van het industriebeleid en het verminderen van strategische afhankelijkheden, met name op de meest gevoelige gebieden.

18. De Europese Raad, herinnerend aan zijn conclusies van maart 2023, en in het licht van de versnelling van de dubbele transitie van de Unie naar een groene en een digitale economie:
- a) verzoekt de twee wetgevers vaart te zetten achter de werkzaamheden rond de voorstellen voor een verordening voor een nettonulindustrie en een verordening kritieke grondstoffen, teneinde vóór het einde van de huidige wetgevingscyclus tot een akkoord te komen, en roept op tot verdere werkzaamheden rond de ontwikkeling van strategische technologieën en de versterking van de waardeketens ervan;
 - b) benadrukt dat de Europese Unie een toplocatie voor de ontwikkeling van artificiële intelligentie (AI) moet worden en dat de kansen van specifieke AI-toepassingen snel moeten worden benut en de risico's ervan snel aangepakt om innovatie en vertrouwen aan te moedigen, investeringen en gebruik te bevorderen, en bij te dragen aan mondiale normalisatie, en verzoekt de twee wetgevers de werkzaamheden met betrekking tot de AI-verordening onverwijld af te ronden;
 - c) verzoekt de Commissie een initiatief voor dringende maatregelen voor te stellen om te zorgen voor een toereikende productie en beschikbaarheid van de meest kritieke geneesmiddelen en componenten in Europa en om de internationale toeleveringsketens te diversifiëren, en verzoekt de twee wetgevers verder te werken aan en vaart te zetten achter de voorgestelde hervorming van de geneesmiddelenwetgeving, ook wat betreft de toegang tot geneesmiddelen en een innovatieve en concurrerende farmaceutische sector;
 - d) is ingenomen met de inwerkingtreding van de Overeenkomst betreffende een eengemaakt octrooigerecht voor de deelnemende lidstaten, en de daaruit voortvloeiende inwerkingtreding van het eenheidsoctrooi; dit zal de innovatie en het concurrentievermogen helpen stimuleren;
 - e) ziet uit naar de eerste jaarlijkse voortgangsrapportage, tijdens zijn bijeenkomst in maart 2024, over het vergroten van het concurrentievermogen van de Unie en het verhogen van de productiviteit en de groei;

- f) vraagt dat er tijdens zijn bijeenkomst van maart 2024 een onafhankelijk verslag op hoog niveau over de toekomst van de eengemaakte markt wordt gepresenteerd en verzoekt de komende voorzitterschappen van de Raad en de Commissie hieraan in overleg met de lidstaten verder te werken;
 - g) verzoekt de Commissie een instrumentarium voor te stellen om demografische uitdagingen en met name de gevolgen hiervan voor het concurrentievoordeel van Europa aan te pakken.
19. De Commissie bracht verslag uit over de besprekingen met de Verenigde Staten over de gevolgen van de Inflation Reduction Act (IRA). De Europese Raad verzoekt de Commissie om, met de steun van de lidstaten, te beoordelen welk effect de IRA op investeringen heeft en hoe doeltreffend de maatregelen zijn die de Europese Unie en haar lidstaten als reactie daarop hebben genomen, en om haar werkzaamheden inzake het monitoren en verbeteren van investeringsvoorwaarden voort te zetten.
 20. De Europese Raad benadrukt dat de economische veerkracht en veiligheid van de Unie moeten worden versterkt teneinde de belangen van de Unie wereldwijd te verdedigen en tegelijkertijd een open economie te behouden. Hij vraagt om een aanpak die evenredige, nauwkeurige en gerichte antwoorden biedt op veiligheidsuitdagingen, op basis van een risicobeoordeling.
 21. De Europese Raad hield een bespreking over de door de Raad besproken geïntegreerde landspecifieke aanbevelingen, zodat het Europees Semester 2023 kan worden afgerond.
 22. De Europese Raad verzoekt de Raad verder te werken aan de evaluatie van de economische governance, zodat de wetgevingswerkzaamheden in 2023 kunnen worden afgerond.
 23. De Europese Raad neemt nota van de voorgestelde herziening van het meerjarig financieel kader. De Europese Raad blijft deze zaak van nabij volgen.

III. VEILIGHEID EN DEFENSIE

24. De Europese Raad maakte de balans op van de werkzaamheden ter uitvoering van zijn eerdere conclusies, de Verklaring van Versailles van maart 2022 en het strategisch kompas.
25. De Europese Raad herinnert eraan dat de technologische en industriële basis van de Europese defensiesector moet worden versterkt, en dat deze innovatiever, concurrerender en veerkrachtiger moet worden, met name gelet op een nieuwe strategische omgeving die noopt tot defensieparaatheid en tot een aanzienlijke uitbreiding van de strategische langetermijncapaciteit van Europa om meer verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen defensie.
26. In dit verband zij opgemerkt dat de Europese Raad:
 - a) ertoe oproept voortgang te maken met alle actielijnen voor de levering en gezamenlijke aankoop van munitie en raketten, en met name met de verordening ter ondersteuning van de productie van munitie (ASAP), met het oog op een snelle aanneming ervan;
 - b) ingenomen is met het akkoord dat is bereikt over het instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (Edirpa);
 - c) de Commissie verzoekt een voorstel in te dienen voor een Europees defensie-investeringsprogramma (EDIP) ter versterking van de capaciteit en de weerbaarheid van de Europese technologische en industriële defensiebasis, kleine en middelgrote ondernemingen inbegrepen.
27. De Europese Raad is ingenomen met het besluit om het financiële plafond van de Europese Vredesfaciliteit verder te verhogen met 3,5 miljard EUR, zodat de mondiale geografische reikwijdte van de faciliteit behouden blijft, de levering van militaire steun aan Oekraïne wordt voortgezet en de Unie in staat blijft om crises en conflicten te voorkomen en er snel op te reageren, en om capaciteit op te bouwen via haar opleidingsmissies.

28. De Europese Raad is ingenomen met de vorderingen bij de uitvoering van het strategisch kompas, onder meer op het gebied van cyberbeveiliging en -defensie, hybride dreigingen, militaire mobiliteit, ruimtevaart en maritieme beveiliging. Hij is ook ingenomen met het werk dat is verricht om het civiele GVDB te versterken, en met name met de recente goedkeuring van het nieuwe pact inzake het civiele GVDB.
29. De Europese Raad is ingenomen met de werkzaamheden rond het EU-beleid inzake cyberdefensie en rond de herziening van het EU-instrumentarium voor cyberdiplomatie, die bedoeld zijn om cyberaanvallen beter te kunnen voorkomen, ontmoedigen en bestrijden.

IV. CHINA

30. De Europese Raad zette zijn strategische bespreking over de betrekkingen van de EU met China voort en bevestigde opnieuw de veelzijdige beleidsaanpak van de EU ten aanzien van China, waarbij het land tegelijkertijd een partner, een concurrent en een systeemrivaal is. Ondanks hun verschillende politieke en economische systemen hebben de Europese Unie en China er beide baat bij constructieve en stabiele betrekkingen na te streven die berusten op de eerbiediging van de op regels gebaseerde internationale orde, evenwichtige samenwerking, en wederkerigheid.
31. De Europese Unie zal met China blijven samenwerken om mondiale uitdagingen aan te gaan, en moedigt China aan ambitieuzere maatregelen te nemen inzake klimaatverandering en biodiversiteit, paraatheid op gezondheidsgebied en bij pandemieën, voedselzekerheid, rampenrisicovermindering, schuldverlichting, en humanitaire hulp.
32. De Europese Unie en China blijven belangrijke handels- en economische partners. De Europese Unie zal streven naar een gelijk speelveld, zodat de handels- en economische betrekkingen evenwichtig, wederkerig, en wederzijds voordelig zijn. In lijn met de agenda van Versailles zal de Europese Unie kritieke afhankelijkheden en kwetsbaarheden blijven afbouwen, ook in haar toeleveringsketens, en waar nodig en wenselijk voor risicovermindering en diversificatie zorgen. De Europese Unie is niet van plan te ontkoppelen of zich naar binnen te keren.

33. Als permanent lid van de VN-Veiligheidsraad heeft China een bijzondere verantwoordelijkheid bij het handhaven van de op regels gebaseerde internationale orde, het Handvest van de Verenigde Naties en het internationaal recht. Daarom verzoekt de Europese Raad China om er bij Rusland op aan te dringen om een eind te maken aan zijn aanvalsoorlog en zijn troepen onmiddellijk, volledig en onvoorwaardelijk uit Oekraïne terug te trekken.
34. De Oost- en de Zuid- Chinese Zee zijn van strategisch belang voor de regionale en mondiale welvaart en veiligheid. De Europese Unie is bezorgd over de toenemende spanningen in de Straat van Taiwan. De Europese Raad wijst elke unilaterale poging om de status quo door middel van geweld of dwang te wijzigen af. Hij bevestigt het consistente "één-Chinabeleid" van de EU.
35. De Europese Unie blijft zich onverminderd inzetten om de eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te bevorderen. De Europese Raad is ingenomen met de hervatting van de mensenrechtendialoog met China. Hij herhaalt zijn bezorgdheid over dwangarbeid, de behandeling van mensenrechtenverdedigers en personen die tot minderheden behoren, de situatie in Tibet en Xinjiang, en de nakoming van China's eerdere toezeggingen wat betreft Hongkong.

V. EXTERNE BETREKKINGEN

36. De Europese Raad besprak de voorbereidingen voor de top EU-Celac. De top zal een gelegenheid zijn om een partnerschap op basis van gedeelde waarden, geschiedenis en cultuur te vernieuwen en te versterken, en om overeenstemming te bereiken over een positieve en toekomstgerichte agenda. Een regelmatige en gestructureerde biregionale dialoog zal zorgen voor de follow-up en uitvoering van concrete acties op gebieden van gemeenschappelijk belang, waaronder handel en investeringen. De Europese Raad onderstreept dat het belangrijk is de mondiale klimaat- en milieucrisis, de toenemende ongelijkheden, de kansen van de digitale transformatie, en de noodzaak om de toeleveringsketens te diversifiëren, evenals de nooit eerder geziene bedreigingen voor de mondiale veiligheid en voor de op regels gebaseerde orde, gezamenlijk aan te pakken.

37. De Europese Raad hield een strategische bespreking over de betrekkingen van de Europese Unie met de partners in het zuidelijk nabuurschap. In dit verband is de Europese Raad ingenomen met het werk dat is verricht met betrekking tot een voor beide partijen voordelig breed partnerschapspakket met Tunesië, waarbij wordt voortgebouwd op de pijlers economische ontwikkeling, investeringen en handel, de groene energietransitie, migratie en interpersoonlijke contacten, en steunt hij de hervatting van de politieke dialoog in het kader van de associatieovereenkomst EU-Tunesië. Hij onderstreept het belang van het versterken en ontwikkelen van soortgelijke strategische partnerschappen tussen de Europese Unie en partners in de regio.
38. Herinnerend aan de verklaring van de top EU-Westelijke Balkan van 21 juni 2003 in Thessaloniki, en de daaropvolgende verklaringen van Sofia, Zagreb, Brdo en Tirana en zijn eerdere conclusies, met name die van 23 en 24 juni 2022, herhaalt de Europese Raad zijn volledige en ondubbelzinnige steun voor het perspectief voor EU-lidmaatschap van de Westelijke Balkan en voor de versnelling van het op verdiensten gebaseerde toetredingsproces en de daarmee samenhangende hervormingen.
39. De Europese Raad veroordeelt de recente gewelddadige incidenten in het noorden van Kosovo* en roept op tot een onmiddellijke de-escalatie van de situatie, op basis van de kernelementen die de Europese Unie reeds op 3 juni 2023 heeft geschetst. De partijen moeten de voorwaarden scheppen voor vervroegde verkiezingen in alle vier de gemeenten in het noorden van Kosovo. Als de spanningen niet worden gede-escaleerd, zal dat negatieve gevolgen hebben. Het is van essentieel belang dat de door de EU gefaciliteerde dialoog onder leiding van de hoge vertegenwoordiger en de snelle uitvoering van de overeenkomst over het pad naar normalisering en de uitvoeringsbijlage daarbij worden voortgezet. Dit omvat de oprichting van de vereniging/gemeenschap van gemeenten met een Servische meerderheid.

* Deze benaming laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met Resolutie 1244/1999 van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.

40. In overeenstemming met de toezeggingen inzake multilateralisme die tijdens de top Europese Unie-Afrikaanse Unie van 17 en 18 februari 2022 zijn gedaan, steunt de Europese Raad de versterkte aanwezigheid van de Afrikaanse Unie in internationale fora, met name in de G20.

VI. OOSTELIJK MIDDELLANDSE ZEEGEBIED

41. Onder verwijzing naar zijn eerdere conclusies blijft de Europese Raad zich ten volle inzetten voor een integrale regeling van de kwestie-Cyprus, binnen het kader van de VN, in overeenstemming met de desbetreffende resoluties van de VN-Veiligheidsraad, de beginselen waarop de EU is gegrondvest, en het acquis. De Europese Unie roept op tot een spoedige hervatting van de onderhandelingen en is bereid een actieve rol te spelen bij de ondersteuning van alle fasen van het door de VN geleide proces, met alle passende middelen waarover zij beschikt.
42. Herinnerend aan zijn eerdere conclusies over de EU-betrekkingen met Turkije, met inbegrip van zijn conclusies van juni 2021 alsook de verklaring van maart 2021, en in het licht van de recente verkiezingen in Turkije, verzoekt de Europese Raad de hoge vertegenwoordiger en de Commissie om bij de Europese Raad een verslag in te dienen over de stand van zaken van de betrekkingen tussen de EU en Turkije, voortbouwend op de door de Europese Raad in kaart gebrachte instrumenten en opties, en teneinde op strategische en toekomstgerichte wijze voort te gaan.

VII. DIVERSEN

43. De Europese Raad onderkent de uitdagingen van sector- en grensoverschrijdende crises en natuurrampen en door de mens veroorzaakte rampen, waarvan vele worden verergerd door de klimaatverandering en het veranderende veiligheidslandschap in Europa en wereldwijd. Hij onderstreept dat het belangrijk is de veerkracht op strategische gebieden te versterken door middel van een alle risico's omvattende aanpak inzake paraatheid en respons, waarbij gebruik wordt gemaakt van relevante mechanismen, met inbegrip van het Uniemechanisme voor civiele bescherming.